

ארגון Human Rights Watch רואה בדאגה עמוקה ביותר את ההצעה להאריך את חוק האזרחות והכניסה לישראל (הוראת שעה) – 2003 (להלן - "החוק"). החוק, שהתקבל לראשונה בחודש יולי 2003, אוסר על מתן זכויות תושב כלשהן או מעמד אזרחי כלשהו בישראל לפלשתינאים תושבי השטחים הכבושים, שנשואים לאזרחים או לתושבי קבע ישראלים.

החוק מכוון אל קבוצה של יחידים המובחנים אך ורק על בסיס השתייכותם הלאומית, ומונע מהם לחיות בישראל או במזרח ירושלים ביחד עם בני זוגם וילדיהם. החוק שולל מאזרחים ישראלים שנשואים לתושבי השטחים הכבושים זכות שמוקנית לכל יתר האזרחים הישראלים, כלומר, הזכות לחיות בצוותא עם יקיריהם במקום שבו בחרו לחיות, וכן את הזכות להגנה מפני התערבות שרירותית ובלתי-חוקית בחיי המשפחה. לחוק נודעת השפעה הרסנית במיוחד על חייהם של אזרחי ישראל הפלשתינאים, כמו גם על פלשתינאים שחיים במזרח ירושלים.

החוק האוסר על פלשתינאים תושבי השטחים הכבושים להתאחד עם בני זוג בעלי מעמד של אזרחים או תושבים בישראל או במזרח ירושלים, כופה עליהם לבצע בחירה קשה ביותר בין שתי ברירות. או לחיות בנפרד, או שעל האזרח או התושב הישראלי לעבור לחיות בשטחים הכבושים. עבור פלשתינאים, המשמעות של מעבר לשטחים הכבושים כוללת איבוד מעמד התושב שלהם בישראל או במזרח ירושלים, או איבוד יכולתם לממש זכויות הקשורות בתושבות או באזרחות, כגון הזכות לקבל קצבאות ביטוח לאומי. בכך מפרה ישראל את מחויבותה על פי החוק הבינלאומי לכבד את זכותם של תושבי קבע ואזרחים לחיות במדינתם. אחת התוצאות של הברירות הקשות האלה היא שאלפי משפחות פלשתינאיות מתפצלות ומילדיהם נמנע למעשה לחיות בבית אחד עם שני הוריהם.

הן ועדת האו"ם לזכויות האדם (HRC) והן ועדת האו"ם למניעת כל צורה של הפליה גזענית (CERD) הביעו את דאגתן בעניין החוק וקראו לביטולו. בחודש אוגוסט 2003 הצהירה הוועדה לזכויות האדם ש"חובה על ישראל לבטל" את החוק, "שמעלה סוגיות חמורות על פי סעיפים 17, 23 ו-26" לאמנה הבינלאומית בעניין זכויות אזרח וזכויות פוליטיות (ICCPR), וכן "לשקול מחדש את מדיניותה מתוך מגמה לאפשר איחוד משפחות לכל האזרחים ותושבי הקבע".

בחודש אוגוסט 2003 הצהירה הוועדה למניעת הפליה גזענית שההשעיה במאי 2002 של מדיניות איחוד המשפחות, שקבעה את הנהלים לקבלת מעמד של תושב, "כבר השפיעה לרעה על משפחות רבות ועל נישואים רבים". הוועדה ציינה שהחוק "מעלה סוגיות חמורות על פי האמנה הבינלאומית בעניין מניעת כל צורה של הפליה גזענית" וקראה לישראל "לבטל את החוק הזה ולשקול מחדש את מדיניותה מתוך מגמה לאפשר איחוד משפחות ללא כל הפליה".

אין בדאגותיה הביטחוניות הלגיטימיות של ישראל כדי להצדיק את ההחלה הגורפת של חוק זה, אשר מפר את זכויות האדם הבסיסיות של אלפי אזרחים ותושבי קבע. על כל האמצעים שנוקטת ממשלת ישראל כדי לתת מענה לדאגותיה הביטחוניות לעמוד בסטנדרטים הבינלאומיים בעניין זכויות האדם.

בנוסף, ארגון Human Rights Watch מבקש לציין שהחוק מהווה הפרה של עיקרון אי-ההפליה שנקבע בסעיפים 2 ו-26 של האמנה הבינלאומית בעניין זכויות פוליטיות (ICCPR), בסעיף 1 של האמנה הבינלאומית בעניין מניעת כל צורה של הפליה גזענית (CERD), בסעיף 2 של האמנה בעניין זכויות הילד (CRC) וכן בסעיף 2 של האמנה הבינלאומית בעניין זכויות כלכליות, חברתיות ותרבותיות (ICESCR). מדינת ישראל אשררה את האמנות האלה מרצונה החופשי והיא מחויבת לכבד את הוראותיהן. על פי האמנה הבינלאומית בעניין זכויות פוליטיות (ICCPR),

שאותה אשררה מדינת ישראל בשנת 1991, אפילו "בשעת חירום כוללת, כאשר נשקפת סכנה לחייה של האומה", ישראל אינה רשאית לנקוט אמצעים "הכרוכים בהפליה על בסיס גזע, צבע עור, מין, שפה, דת או מוצא חברתי".

זאת ועוד, מחויבותיה של ישראל על פי החוק הבינלאומי לזכויות אדם אינן מוגבלות להימנעות מהפליה על בסיס מוצא לאומי או אתני, אלא כוללות את המחויבות להגן על המשפחה בתור התא החברתי היסודי, לרבות בכל הקשור להקמתם של תאים משפחתיים. מחויבות אלה מפורטות בסעיף 10 של האמנה הבינלאומית בעניין זכויות כלכליות, חברתיות ותרבותיות (ICESCR), בסעיף 23 של האמנה הבינלאומית בעניין זכויות פוליטיות (ICCPR) וכן סעיפים 7 עד 10 של האמנה בעניין זכויות הילד.

אנו קוראים לכם להצביע נגד הארכת תוקפו של חוק האזרחות והכניסה לישראל (הוראת שעה) – 2003 ולשים קץ לצורה הבוטה הזו של הפליה. אנו קוראים לכם גם לאפשר איחוד משפחות של כל האזרחים ותושבי הקבע, על ידי קבלת חוק אזרחות שעומד בסטנדרטים הבינלאומיים בעניין זכויות האדם.

בכבוד רב,

שרה לאה וויטסון

מכותבים:

מר ראובן ריבלין, יושב ראש הכנסת

מר מנחם מזוז, היועץ המשפטי